

Væddeløbsbladet 100 år: Den første sæson 1913

Det startede med det hollandske år, hvor det var slut med regnvejrskusken

Af Lars Donatzky

'Om hundred år er alting glemt'. Det passer bare ikke helt. Året er 1913. Det er lige præcis i disse år, automobilerne for alvor indtager hovedstaden. Det er året, hvor den lille havfrue opstilles på Langelinie. Året, hvor en stor koleraepidemi hænger i Centraleuropa. Og det er året før 1. verdenskrigs udbrud.

I travsporten glæder man sig til sæson nr. 23 i Charlottenlund, og tirsdag d. 18. marts er det dagen for udgivelsen af 1. årgang nr. 1 af Væddeløbsbladet, der er et organ for trav- galop- og Cycle-sport. Senere kommer brevdruerne med.



Redaktionen har fornem adresse på Rådhuspladsen 67, og der kan tegnes abonnement på Væddeløbsbladet for hele året for 10 kr. Samtidigt annonceres der i bladet med 1. klasses cycle med fem års garanti for 85 kr, og Tivoli-varieteen annoncerer med 'Skorstensfejeren kommer' – hver aften kl. 8.

Det var helt anderledes forhold, den senere Helsingør-borgmester Johannes Hecht-Nielsen og undertegnede havde, da vi overtog Væddeløbsbladet i 1970 for en femårs periode med kontor i et baglokale hos trykkeriet 'P. Hansen og sønner' på Gasværksvej på Vesterbro, og med min kone Lise som redaktionssekretær. Det var bladets sidste fem år med gammeldags trykketeknik, med maskinsætterne Alva og Svensson, der selv sørgede for duetipsene, og med den gamle 'fine' håndsetter Harry Olsen. Vi arbejdede i døgndrift for at få bladet på gaden to gange om ugen. Men det er en anden historie, for her vil vi fejre det gamle blad gennem en beskrivelse af udvalgte begivenheder i travet den første Væddeløbsbladsæson 1913 set med redaktør Staals og den øvrige redaktions briller.

Hold på en hest mindst tre gange, indtil den vinder

Nr. 1. 18/3 1913. Redaktøren giver spilleråd. 'Har man først holdt på en hest, skal man bagefter holde på den mindst tre gange, indtil den vinder'. 'Aldrig holde på en hest, når den har vundet mere end to løb'. 'Så vidt muligt kun holde på friske heste'. 'Aldrig holde på en hest, når den ikke var mindst nr. 2 eller 3 i et godt løb med mindst 10 startende heste'. 'Først tage hensyn til hesten og i anden række til jockeyen'. 'Man skal på forhånd være indrettet på mindst 20 indsatser'.

Staal konstaterer dog, at 'i længden må ethvert væddemål give tab'. Spillerådene gælder vel stort set stadig, og det med tabene er vist ikke ændret.

Slut med rekordangst og regnvejrskuske



1913 var også året for afgørende ændringer i propositionerne, så man gik fra tidligere at handicappe en hest efter bedste vindertid til nu efter tysk mønster gik over til at lægge hovedvægten på indvundne præmier, men det kunne stadig være svært at have succes og undgå belastende tillæg derefter, og 'uretfærdigheder' kunne ikke undgås, når man første gang skulle oversætte rekorder til fiktive pengebeløb.

Billedet tv. øverst : Den meget dygtige amatør, handskemager Bording, var kendt for altid at køre væddeløb i lysegule handsker, og så var han en af de berygtede regnvejrskuske, der kun kørte sine bedste heste helt ud, når banen var regntung. Rekordangsten havde sin forklaring. Billedet er taget omkring 1905.

Billedet tv. nederst: Oversættelsen fra bedste vindertid (evt. reduceret rekord) til fiktiv præmiesum i 1913.

Rec.	1:47	lig m.	Gr.-Præmie	1500
—	1:46	- -	—	2000
—	1:45	- -	—	2500
—	1:44	- -	—	3000
—	1:43	- -	—	4000
—	1:42	- -	—	5000
—	1:41	- -	—	6000
—	1:40	- -	—	8000
—	1:39	- -	—	10000
—	1:38	- -	—	12000
—	1:37	- -	—	14000
—	1:36	- -	—	16000
—	1:35	- -	—	20000
—	1:34	- -	—	25000
—	1:33	- -	—	30000
—	1:32	- -	—	35000
—	1:31	- -	—	40000
—	1:30	- -	—	50000
—	1:29	- -	—	50000

Danske Heste erholder i alle internationale Løb en Godtgørelse i Distance paa 15—30 Meter i Forhold til Løbets Længde.

Det gamle system med handicap og tillæg efter bedste vindertid er nok velkendt af mange, og det er ofte omtalt, at der var specielle regnvejrskuske, der kun kørte for sejr, når banerne var tunge og tiderne derfor automatisk dårlige. Så kunne de fortsætte i den samme klasse i en evighed. Det gik så vidt, at dommerkomiteen kunne foranstalte en 'protestkusk', der skulle overtage for at vise hestens sande kvalitet.

Koster kommer til Danmark

Morgentræning tirsdag d. 1. april i prægtigt forårsvejr. Her omtales tre hollandske kuske, Moll, Alkemade og Koster, og det nævnes, at Koster speedede Dr. Beautaw og gav Ivan le Terrible nogle omgange full-speed.

Samme 26-årige Jan Koster var kommet fra Holland en måned tidligere sammen med sine forældre og havde midlertidigt bosat sig på Skovshoved Hotel. Totalisatorsporten i Holland var lukket på grund af uregelmæssigheder året tidligere, og efter en visit i Paris besluttede familien Koster sig for Danmark. Siden er Niels Jan Koster med rette beskrevet som 'den største' i dansk travsports histories første 100 år, hans succeser er kendt, men måske skal det alligevel også her nævnes, at manden vandt 2328 sejre i Danmark, 10 derbyer fra 1915-1945 og 24 championater i Lunden. Han vandt sit sidste travløb 18. december 1960 på Amager Travbane med Oscar den Store, og som jeg husker løbet, var der ikke en eneste, hverken blandt publikum eller konkurrenter, der ønskede en anden udgang på det løb.

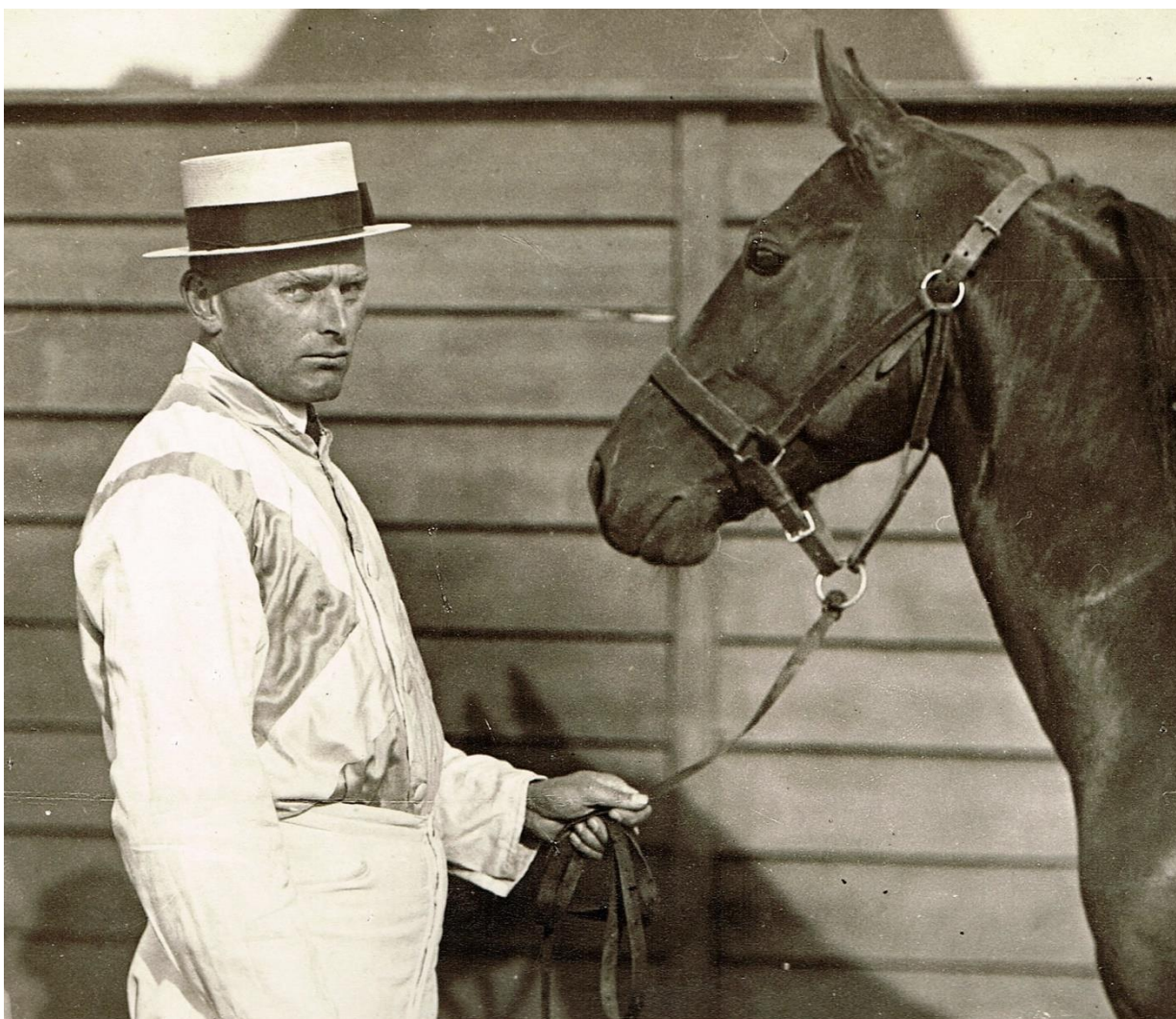


Foto fra de yngre dage: Nogen 'grinebider' var Koster ikke.

Koster løb med skovløberens datter fra traktørstedet ved Charlottenlund Station, Rigmor, og sammen boede de til deres død i villaen Skovbo i Charlottenlund Skov på Traverbanevej. Koster var derfor ikke

begejstret, da man rejste den nye betonklods af en tribune i 1955. Den skyggede for villa-idyllen. Man skiftede samtidig til venstrekørsel og fremstod med lysanlæg og startvogn (begge fra 1953) som en topmoderne travbane. Koster var nu i midten af tresserne, men stadig i fuldt vigør, og i 1954 udnyttede han startvognen og sprinterdistancen til at sætte ny dansk kilometerrekord 1:18,9 med karrierens sidste store stjerne Moster.

Jeg var selv så heldig at besøge parret Koster en række gange som barn i samme periode, da min far Otto, travjournalist på Politiken og travamatør på det tidspunkt, spillede skak med 'den lange'. Jeg husker ikke Koster som nogen god taber, men jeg husker frem for alt besøgene, fordi jeg har for første gang i mit liv fik adgang til at se fjernsyn i et andet lokale. Det var nogle af de allerførste regulære TV-udsendelser, og jeg mener at huske at have set De tre musketerer ved et af besøgene. Det var stort. Ellers var det ikke et hjem, som appellerede til børn.

Café Himmerige,
Købmagergade 49 — Skindergade 2.
Daglig Diner à 1 Kr., stort Udvalg af Frokostretter serveres hele Dagen.
Cabaret med varm Ret efter eget Valg 1,25. Telefon 2214 og 1869.
NB. Billardsalonen anbefales. Th. Henriksen.

Vi De købe eller sælge Ejendomme
saavel i Byen som paa Landet da henvend Dem til mit Bureau, hvor alle Oplysninger ydes gratis uden Forpligtelser før Handelen er ordnet.
J. MORTENSEN
GL. KONGEVEJ 35 C.
Telefon Nr.

Skovshoved Hotel.
Værelser med og uden Pension til moderate Priser.
Restaurationsen er saaben hele Aaret. I Sommermaanederne
Musik 2 Gange Ugentlig.
Mange Sportsfolk kommer hos
Restauratør Kaiser,
Ørstedesvej 54.

Raadhus-Automaten
Vesterbrogade 2 C.
God Mad. Billige Priser.

Jernbanerestaurationsen
i Klampenborg, lige for Stationen.
Restauratør: Axel Klænder.
à la Carte hele Dagen — Spec; Cabaret.

Efter Væddeløbet
tøgnør man sin
Livsforsikring
i Livsforsikringssekskabet
„Danebrogé A/S“
Ahlefeldtsgade 18
Henvendelse til: E. Cohen
(Telefon 485) mellem 9—12

Dwina
(Rekord 1.29 paa Græsbane over 3775 Meter). Fransk-amerikansk Traverhingst ved Presburg (»Fuchsia») af Paurietta (v. Stamboul).
Meget stor og ædel bygget Hingst uden Konkurrence her i Landet i Legemsbygning og Eksterior, staar til
Bedækning
ved Henvendelse til J. Pajoncek, Charlottenl. Traverbane.
Bedækningstakst: 125 Kr. pr. Hoppe.

Klør Konge,
fortrinlig Kørehest og ikke uden Chance i Travløb (Start 2500) er til Salgs med Sele og
Gummi Dogcart
af GløysFabrik. Samlet Pris 1600 Kr.
Otto Hegner, Ørstedesvej 35.
Anvises Bernstorfsvej 5,
Vognmand Olsen.

Spritzere : intervaltræning a la 1913

Tilbage til 1913. Væddeløbsblad Nr. 4. I H.C. Hansens stald med træner Moll traver en treårige hingst Brown Patchen så dårligt, at man må anvende 'hopples' til den, og den samme træningsrapport bemærker, at Koster gav Pierette nogle 'spritzere' a 300 meter. Sig ikke, at intervaltræning er et nyt fænomen.

Travsporten var mere international, end man måske skulle forestille sig, og der var både hyppig udveksling af heste og trænere over landegrænserne i disse år.

Championtræneren Julius Pajoncek tog ofte ture til USA for at importere heste, bl.a. den berømte avlschampion Alabama Bond, som debuterede som avlshingst i 1913, og der skete netop dette år et stort indryk af heste og kuske fra Holland, samtidig med, at man havde fuld styr på, hvad der foregik i Berlin, i Wien og i Paris.

Annoncer: Man kunne få 'daglig diner' til 1 kr. på Café Himmerige, den franske stjerne Dwina bedækkede til 125 kr. pr. hoppe, og havde man overskud efter et besøg på væddeløbsbanen, lokkede Danebrogé med et Livsforsikringstilbud.

Amager Travbane og snobberiet

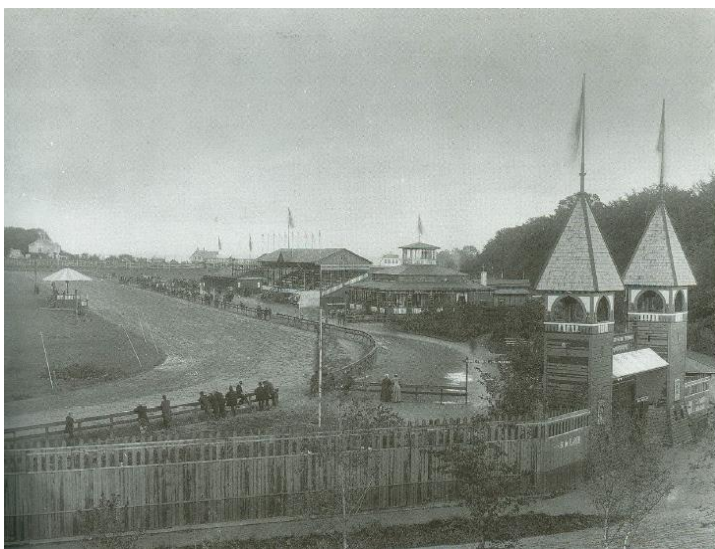
Nr. 5 12.april: Dopinguvæsenet omtales. Kokain, æter og sadler med batterier med strøm, der kunne føres ud til haleregionen.

Folk med styr på travhistorien ved, at Amager Travbane først startede i 1922, men det rører ikke ved, at Væddeløbsbladet d. 12. april 1913 har en artikel med overskriften 'Amager Travbane'. En bane på Løjtegårdens jorder er på tale! Redaktøren er inde på, at det kunne give plads til den række af fireårige heste, der ikke kan gå omkring 1:40. 'Det må være tilsætning i længden, at lade ovennævnte heste starte på travbanen i Charlottenlund'.

Det er altså ikke helt nyt at tale om doping, om strøm til heste og om 'plads til alle' i Lunden.

Men artiklen rummer da også lidt snobberi: 'Der er endnu en lille ting, man er nødsaget til at regne med. Det store publikum er instinktmæssig imod at tage ud til den kant af byen, det ligger nu engang i blodet, at skal man ud til lidt fritidsforøjelse, så vil man gerne være i nærheden af Lottes Bøgelund og vor kære Dyrehave'. Det viste sig som bekendt ikke vanskeligt senere at lokke folk til Amager-banen, og det var jo blot en tåbelig travkrig, en meget konservativ Amager-bestyrelse og et for dyrt byggeri, der tvang Amager-folket til Skovbo i stedet for. Men det er jo en anden historie.

Væddeløbsbladets Nr. 6 : Den nye travbane Berling-Mariendorf åbner, og den tyske championtræner Charlie Mills vinder tre sejre. Charlie Mills besøgte Lunden adskillige gange og vandt det internationale mesterskab i Lunden første gang ved løbets indstiftelse i 1928 og næsten 30 år senere med championhoppet Gelinotte i 1957. Det var en helt uforglemmelig oplevelse at se den dobbelt Prix d'Amérique-vinder i aktion.



Den sikre død

Redaktøren bliver nu virkelig harm. Totalisatorafgiften sættes op fra 20 til 22%. Dette sammen med ikke-udbetalte brøker betyder, at afgiften snarest må regnes for 25%. Det er arrangørerne og ikke staten, Staal langer ud efter, fordi banens afgift til staten er meget lav. Og artiklen slutter: 'Travselskabet kan ansætte procenterne så højt de lyster, men det Ministerium der udsteder en totalisatorbevilling til et privat selskab, må da have forpligtelsen til at efterse at denne bevilling ikke bliver udnyttet på en måde, der virker til skade for landets borgere'.

Endelig travløb 1. maj

Entusiasterne har ventet og ventet. Endelig er der sæsonstart den 1. maj. Sofus Sørensen, 'skovseren', der i en årrække herefter blev Kosteres hårdeste konkurrent, vandt åbningsløbet med Greeta Dillon, mens Koster blev nr. 3 i dette hans første væddeløb i Danmark med Dr. Beautaw. Senere på dagen blev Koster tredje med Ivan le Terrible, hvor han måtte bøje sig for landsmanden Sidenius med Dwina. Dwina var en

kæmpestor rød fransk tiårig hingst med stangmål ca. 1,80, og Dwina blev årets bedste i Lunden med vistnok fem sejre. Dette løb blev forsinket, da konkurrenterne ikke mente, at Dwina kunne nøjes med at stå med en præmiesum på 25.000 kr., nu hesten havde rekord 1:29 fra de tunge franske græsbaner. De mente, at den burde stå med 50.000 kr. Omsætningen i de otte løb bliver 116.000 kr.

Kosters første sejr og Ivans rekord

Kosters første sejr kommer på den anden dag (4. maj) med hoppen Pierette. Hun starter godt, galoperer så stort, og kommer igen til sikker sejr.

7. maj. Ivan le Terrible og Koster vinder på 2425 meter over Dwina (2450meter) på 3 minutter 33,7 sekund eller kilometertiden 1:28,1. En pæn forbedring på 6/10 sekund af den danske indlænderrekord fra året før (Miss Refero), men allerede fem dage senere sænker Ivan den danske rekord til 1:26,1 (2550 meter), og den holder helt til Chaplin (1:25,3) i 1925.

12. maj. Ivan le Terrible og Koster bliver i rekordløbet besejret af True Ring (kusk: Alkemade), der står 50 meter foran ved start. True Ring er en fireårig amerikanskfødt Peter the Great-datter, der sejrer i 1:28 over 2500 meter til odds 8,51. Senere erfarer Væddeløbsbladet, at hoppen skulle have løbet 18,9 (2:07) i USA inden importen. På dette tidspunkt er Uhlan indehaver af verdensrekorden med 1:13,3.

14. maj. Det er heatløb på programmet. Distancen er 1600 meter, og der optræder henholdsvis 15 og 30 meters tillæg. Nye protester mod Dwina, der vinder 2 og 3. heat, efter at True Ring har vundet det første heat og derefter bliver spares til publikums hujen og piftet. Protesterne mod Dwina bestod i, at hesten havde forladt banelegemet mellem heatene! Med disse heat havde Dwina nu optrådt seks gange på månedens første fjorten dage.

Væddeløbsbladets bil

„Væddeløbsbladets“ Bil.



Med denne elegante Bil, hvori der er Plads til 32 Personer, befordrer vi Publikum hjem fra Galopbanen til Raadhuspladsen for den billige Pris af

1 Kr. 50 Øre pro persona.

Bemærk! Man kan kun deltage i denne Biltur, naar man forud har købt Billet. Billetter faas kun paa Bladets Ekspedition Raadhuspladsen 67. Tlf. Byen 3399.

Juni: Det må gå godt for Væddeløbsbladet. For 'Væddeløbsbladets bil' bliver præsenteret på forsiden. Der er plads til 32 personer, og ved debuten kører man hjem fra Galopbanen i Klampenborg til Rådhuspladsen for 50 øre pro persona!

Den transportform var jo også en måde at markere, at man havde vundet i totoen! Og ellers kunne man efter væddeløbet tage på besøg i Ahlefeldtsgade 16 og tegne sin Livsforsikring i Danebrog A/S.

Derby og doping

8. juni Derbyet. Frank Starr vinder med storfavoritten Prins Beautaw efter at have ført først side om side med Pierette (Koster), der hurtigt galoperede. Herefter har Starr kontrollen, og han roses for at holde tempoet 1:30,2 på en måde, så ingen 100 meter var hurtigere end andre. Derbyrekorden sænkes med mere end fem sekunder (Saturn - Nils Brække 1:35,6 fra året før).

Men Starr, der herefter flytter til Wien for at varetage en kæmpestald, roses endnu mere for sit 'horsemanship' efter sejren med Lizette Dillion. 'Her blev det fineste af det fine med tøjler i hånd, det rene vand, og det vil vare længe, inden man får noget lignende at se'.

Det løb er interessant af andre grunde. Nr. to til Lizette Dillion bliver den franske A Harcourt med hollænderen A.Moll. Træneren kører dette år med stor succes i Danmark, men han udelukkes på livstid, da han året efter vinder med samme A Harcourt, hvor det bagefter konstateres, at træneren har hældt en flaske brændevin i dens vandspand. (Klaus Koch nævner, at han trods livstidsudelukkelsen dukker op i de danske væddeløb et par år efter).



Vi har ikke billede af derbyvinderen 1913, men af den stolte Kriteriumsvinder Anteo Custer med F. Sommerfeld i sulkyen.

Juli måned.: Redaktøren undrer sig over, at nordmanden Nils Brække først kommer ned til årets tredje meeting med sine stjerner, derbyvinderne Tapper og Saturn.



Gummisko. Denna annonce var da i hvert fald en overraskelse for mig.

Det hollandske uvæsen

Redaktøren er ofte skarp.

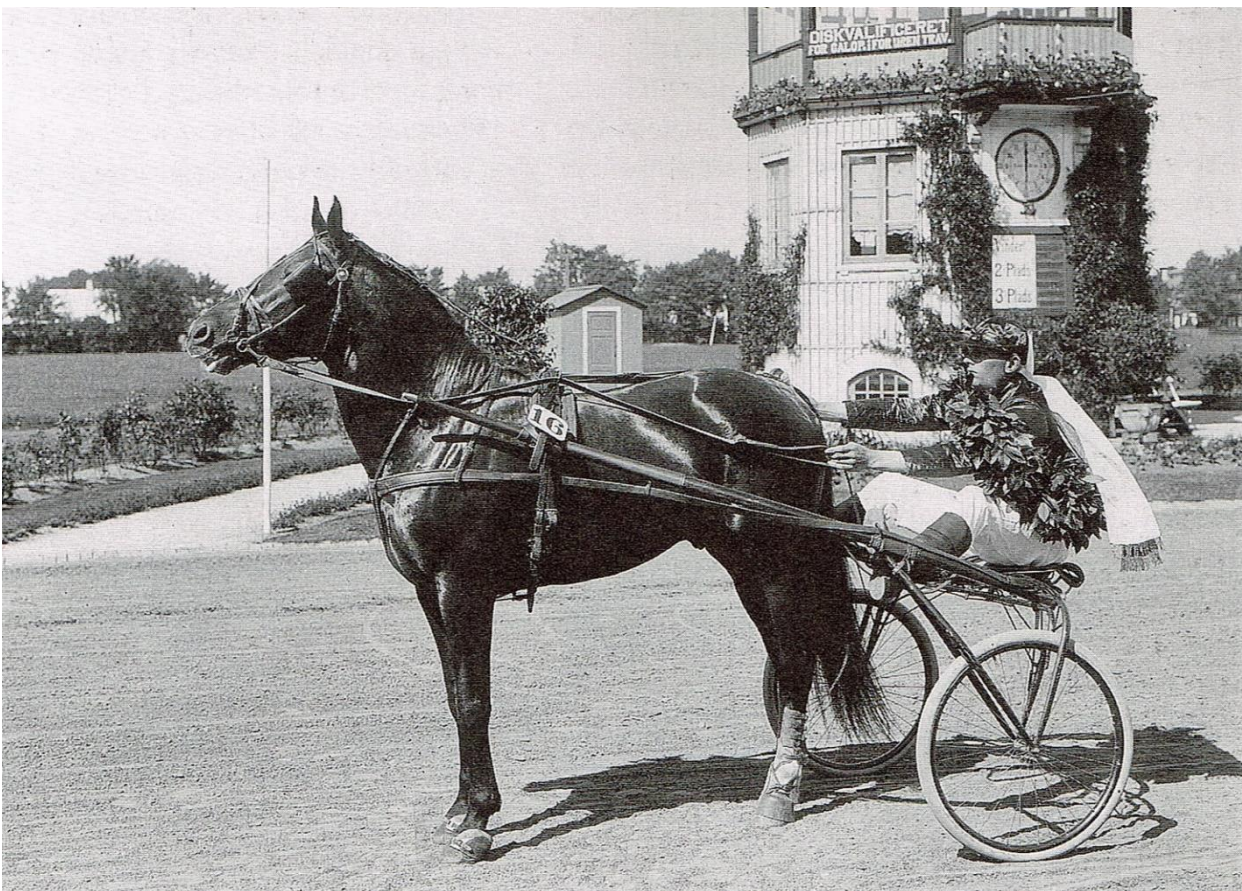
Han brokker sig over kørslen i løbene. For mange kuske giver deres heste en dårlig start. Han taler om forspildte muligheder og gratis chancer i inderbanen til konkurrenter, når man selv har en dårlig hest, der ikke kan mere. Han udtrykker en vis forståelse, men konstaterer, at det er svært for spillerne at håndtere.

Og så beklager han sig over, at mange kuske 'afkæntrer' så hårdt, at hestene intet kan i selve væddeløbene.

Det største udfald kommer dog i august og hedder: Hollandsk.

Det handler om, at dansk travsport var blevet oversvømmet med heste og kuske fra den hollandske travsport, som man havde set med mistillid på i en række år, og som kulminerede med myndighedernes stop for totopspil i 1912. Der kom hollændere med hold af heste på auktion. De blev solgt til gode priser, 'hollænderen gned sine hænder', og så konstaterer redaktøren, at ingen af disse heste 'duede for to skilling'. Han nævner også træneren Alkemade, som bragte en 'prægtig samling med'. 'Hver og en en nitte af det reneste vand'.

Og så skriver han: 'Egentlig er der kun en eneste hest i dansk besiddelse, som stammer fra Holland, der kan kaldes en traver, nemlig den toårige Elegant Bay, men det er vist også noget af en fejltagelse, at den er havnet her'.



Der var da i hvert fald to hollændere, der duede. Elegant Bai og Koster. Her ved derbysejren i 1915.

Så får de hollandske trænere en tur i tryksværten, antydninger af doping, og man må give den gamle redacteur, at dette er skrevet året før dopingsagen med Moll og brændevinen, to år før Elegant Bai vandt sit derby (med Koster) , men måske skulle han have taget et forbehold med en enkelt af de hollandske trænere. Mon ikke, Koster har ladet ham høre for det. Det ved jeg ikke.

Og blandt de hollandske heste skulle han måske også have fremhævet Cicerone, som Koster vandt to løb med sent på sæsonen. Hesten havde året før som treårs været derbyvinder i Holland. (Ifølge Henrik Berg med Koster i sulkjen).

Verdenskrigen standsede den franske traver

Året efter startede den første verdenskrig, og det standsede i mange år importen af den 'anglonormanniske' franske traver, der netop i 1913 med den nationaliserede Ivan le Terrible og Dwina i spidsen var i stand til at dominere over den amerikanske, som på det tidspunkt var stagnerende. Der var en ikke ubetydelig mængde franske heste i de danske løb på dette tidspunkt.



Den berømte franskmand Ivan le Terrible fotograferet som treårs i 1911 med Max Rabenhorst i sulkjen.

Men krigen betød forbud mod eksport af heste fra Frankrig, og samtidig sled krigen så meget på hestebestanden, at det franske eksportforbud opretholdtes en årrække efter fredslutningen i 1918. Fransk på standby i næsten 100 år i Danmark, for det er jo faktisk først her på det sidste, at Frankrig vender tilbage i form af fine eksemplarer af afkom efter stærke Dubois-hingste.

Supplerende kilder. Travsportens Årbog af Otto Donatzky, Gå med i Lunden af Flemming Ettrup, blogs af Klaus Koch og Henrik Berg. Fotos fra lokalhistorisk arkiv Gentofte, fra DTS og fra Væddeløbsbladet.

Færdigredigeret marts 2013.